

Επισκόπηση των διεθνών τάσεων στο χώρο της Στρατιωτικής Δικαιοσύνης – Συγκριτικές παρατηρήσεις και αξιολόγηση *

Κωνσταντίνου Γώγου

LLM, Στρατιωτικού Δικαστή Α', Αντιπροέδρου Στρατοδικείου Αθηνών

* Η παρούσα εργασία αποτέλεσε εισήγηση του συγγραφέα σε ημερίδα που διοργάνωσε η Ένωση Δικαστικών Λειτουργών Στρατιωτικής Δικαιοσύνης στην Αθήνα, στις 17 Μαΐου 2003, στην αίθουσα τελετών του ΔΣΑ, με θέμα: "Η στρατιωτική ποινική δικαιοσύνη στην Ελλάδα: αναγκαιότητα ή αναχρονισμός", η οποία δημοσιεύθηκε εν συνεχεία στο τεύχος 7 (2004), της «Ποινικής Δικαιοσύνης».

I. Εισαγωγή

Ο θεσμός της στρατιωτικής δικαιοσύνης έχει τις ρίζες του στην αρχαιότητα. Η απονομή της δικαιοσύνης για τις κινούμενες έξω από τα σύνορα των κρατών τους στρατιωτικές και ναυτικές δυνάμεις ανήκε στην εξουσία του αρχηγού της εκστρατείας. Το έτος 330 π.Χ. ο αρχηγός του ιππικού του Μ. Αλεξάνδρου και γιος του Παρμενίωνα, Φιλώτας, καταδικάσθηκε σε θάνατο από στρατιωτικό δικαστήριο επειδή θεωρήθηκε υπεύθυνος της μη ανακάλυψης συνωμοσίας κατά του Μ. Αλεξάνδρου. Σύμφωνα με τον Έλληνα ιστορικό Πολύβιο (203-120 π.Χ.) στο Ρωμαϊκό στρατό το αδίκημα της ύπνωσης σκοπού τιμωρείτο βαρύτατα από στρατιωτικό δικαστήριο. Στην Ουγγαρία το στρατιωτικό νομικό σύστημα χρονολογείται ιστορικά από το 900 μ.Χ. Όπως αναφέρει ο Βυζαντινός αυτοκράτορας Λέων ο Σοφός(886-911μ.Χ.) σε μελέτη του για την στρατιωτική τακτική, οι Ούγγροι στρατιωτικοί ήταν πολύ αξιόμαχοι και πειθαρχημένοι, επειδή προβλέποντο βαρύτατες ποινές εάν παραβίαζαν τους στρατιωτικούς κανονισμούς. Το πρώτο γραπτό κείμενο στρατιωτικού ποινικού νόμου ήταν αυτό του βασιλιά Έντμοντ του 927 μ.Χ. Στην Ελβετία από το 1393 υπάρχει γραπτό δίκαιο το οποίο αναφέρεται σε θέματα πειθαρχίας του στρατού στο πεδίο της μάχης.

II. Η στρατιωτική δικαιοσύνη σήμερα

Η σκοπιμότητα ύπαρξης οργανωμένου συστήματος στρατιωτικής δικαιοσύνης το οποίο είναι ενσωματωμένο σε μετακινούμενες στρατιωτικές μονάδες υπάρχει ακόμη και σήμερα, καθόσον αρκετοί στρατοί και μάλιστα ισχυρών κρατών, όπως π.χ. των ΗΠΑ, έχουν οργανώσει τις μετακινούμενες στρατιωτικές τους μονάδες (ναυτικό - πεζικό) με σύστημα απονομής στρατιωτικής δικαιοσύνης επιτόπου. Αντίθετα στις περισσότερες χώρες, στις οποίες οι ένοπλες δυνάμεις έχουν περισσότερο στατικό ρόλο, η απονομή της στρατιωτικής δικαιοσύνης πραγματοποιείται από μόνιμα στρατιωτικά δικαστήρια εγκατεστημένα σε συγκεκριμένες τοποθεσίες. Υπάρχουν αρκετοί λόγοι οι οποίοι δικαιολογούν την ύπαρξη συστήματος στρατιωτικής δικαιοσύνης. Το **Ανώτατο Δικαστήριο του Καναδά** με απόφαση του αιτιολόγησε την ύπαρξη ξεχωριστού συστήματος

απονομής της δικαιοσύνης στο στρατό σε σχέση με το πολιτικό σύστημα ποινικής δικαιοσύνης ως εξής: Ο σκοπός ιδιαίτερου συστήματος στρατιωτικής ποινικής δικαιοδοσίας είναι να επιτρέψει στις ένοπλες δυνάμεις να ασχολούνται με θέματα που αφορούν άμεσα την πειθαρχία, την αποτελεσματικότητα και το ηθικό του στρατεύματος. Η διατήρηση ενόπλων δυνάμεων σε καθεστώς ετοιμότητας απαιτεί όπως το στράτευμα είναι σε θέση να διασφαλίσει εσωτερική πειθαρχία και αποτελεσματικότητα. Οι παραβάσεις της στρατιωτικής πειθαρχίας πρέπει να αντιμετωπίζονται με ταχύτητα και συχνά να τιμωρούνται βαρύτερα από ότι θα τιμωρείτο μία παρόμοια υπόθεση στην οποία δράστης θα ήταν ένας πολίτης. Η προσφυγή στην τακτική ποινική δικαιοδοσία θα ήταν ανεπαρκής να εξυπηρετήσει τις ιδιαίτερες ανάγκες πειθαρχίας του στρατεύματος. Επομένως, τα παραπάνω αποτελούν αιτίες για την ύπαρξη ξεχωριστών δικαστηρίων τα οποία θα διασφαλίζουν υψηλό επίπεδο πειθαρχίας στο στράτευμα.

Στην **Ελλάδα** ο προϊσχύσας ΣΠΚ (Ν 2803/1941), στην εισηγητική του έκθεση, αιτιολογούσε την ύπαρξη της στρατιωτικής δικαιοσύνης με το σκεπτικό ότι ήταν απαραίτητη για να προνοεί για την προφύλαξη των ενόπλων δυνάμεων από κάθε φθοροποιό ενέργεια και να διασφαλίζει την τάξη και πειθαρχία σε αυτές.

Στην **Ρουάντα** η δικαιολογία ύπαρξης ξεχωριστού συστήματος απονομής της στρατιωτικής δικαιοσύνης δικαιολογείται από το γεγονός ότι τα πολιτικά δικαστήρια ίσως να μην έχουν την δυνατότητα να χειριστούν μία στρατιωτική υπόθεση όπως θα έπρεπε. Επιπρόσθετα οι στρατιωτικοί δικαστές και οι στρατιωτικοί εισαγγελείς μπορούν να δικάζουν τους στρατιωτικούς καθώς επίσης και τα εγκλήματα πολέμου χωρίς κανένα φόβο.

Στη **Ρωσία** η ύπαρξη της στρατιωτικής δικαιοσύνης αιτιολογείται με το εξής σκεπτικό: Η απονομή της δικαιοσύνης στις στρατιωτικές μονάδες απαιτεί μία ευρύτητα γνώσεων της ζωής και των δραστηριοτήτων των στρατευμάτων της στρατιωτικής νομοθεσίας και των κανονισμών. Οι δικαστές και τα στρατιωτικά δικαστήρια πρέπει να έχουν την ικανότητα απονομής δικαιοσύνης κάτω από εξαιρετικές συνθήκες, να έχουν δε και γνώση της στρατιωτικής πραγματικότητας.

Στη εισηγητική έκθεση του κώδικα για τα στρατιωτικά δικαστήρια των **ΗΠΑ** αναφέρεται ότι ο σκοπός της ύπαρξης στρατιωτικής δικαιοσύνης είναι η διατήρηση της τάξης και της πειθαρχίας στις ένοπλες δυνάμεις, η προαγωγή της επάρκειας και της αποτελεσματικότητας του στρατιωτικού συστήματος και κατ' επέκταση η ενίσχυση της εθνικής ασφάλειας των Ηνωμένων Πολιτειών.

Τα παραπάνω αποτελούν μερικούς από τους λόγους που δικαιολογούν την ύπαρξη αυτοτελούς συστήματος απονομής ποινικής δικαιοσύνης στις ένοπλες δυνάμεις. Υπάρχουν όμως και χώρες οι οποίες έχουν επιλέξει την ενιαία αντιμετώπιση απονομής της δικαιοσύνης σ' όλους ανεξαιρέτως τους πολίτες τους ακόμη και σ' αυτούς που έχουν την στρατιωτική ιδιότητα.

Η κατάσταση σήμερα παγκοσμίως, όσον αφορά το σύστημα απονομής της στρατιωτικής δικαιοσύνης, δεν εμφανίζεται ενιαία. Τούτο σαφώς συνάγεται από τον πίνακα των χωρών που ακολουθεί. Στον πίνακα αυτό ο όρος "**Στρατοδικείο**" αναφέρεται σε δικαστήριο το οποίο συντίθεται κυρίως από στρατιωτικούς και το οποίο συνεδριάζει αποκλειστικά για μία συγκεκριμένη υπόθεση. Ο όρος "**μόνιμα στρατιωτικά δικαστήρια**" συνδέεται με την εκδίκαση στρατιωτικών

ποινικών υποθέσεων από αυτά ή υποδηλώνει ειδικά τμήματα των πολιτικών ποινικών δικαστηρίων που εκδικάζουν τέτοιες υποθέσεις. Σε ορισμένες χώρες οι στρατιωτικές ποινικές υποθέσεις εκδικάζονται από τα πολιτικά δικαστήρια, στη σύνθεση των οποίων συμμετέχουν Αξιωματικοί.

	Στρατοδικεία	Μόνιμα Στρατιωτικά Δικαστήρια	Στρατιωτικοί (Αξ/κοί) στη σύνθεση Πολιτικών Δικαστηρίων	Διορισμένος Στρατιωτικός Εισαγγελέας	Μόνιμος Στρατιωτικός Εισαγγελέας	Στρατιωτικός Συνήγορος
Αυστραλία	X	X		X		
Αυστρία		X ¹				
Βέλγιο		X			X	
Γερμανία		X ¹			X ¹	
Δανία					X	
Ελβετία		X				
Ελλάδα		X			X	
Εσθονία						
Ζιμπάμπουε	X				X	
Η.Π.Α	X				X	
Ηνωμένο Βασίλειο	X				X	
Ινδία	X					
Ινδονησία		X			X	
Ιρλανδία	X					
Ισπανία		X			X	
Ισραήλ	X	X			X	
Ιταλία		X				
Καναδάς	X				X	
Κουβέιτ						
Λιβύη	X	X			X	
Μαλί		X			X	

Νορβηγία			X		X	
Νότια Αφρική		X			X	X
Ολλανδία			X			
Ουγγαρία			X		X	
Ουγκάντα	X	X				
Ρουάντα		X			X	
Ρουμανία		X			X	
Σενεγάλη					X	X
Σλοβακία		X			X	
Σουδάν		X			X	
Σουηδία						
Τουρκία		X			X	
Τσεχία						
Τυνησία		X			X	
Φινλανδία			X			

¹ Μόνο σε περίπτωση πολέμου.

III. Δομή - αρμοδιότητα και λειτουργία των στρατιωτικών δικαστηρίων

1. Νομοθεσία

Από τις 37 χώρες του παραπάνω πίνακα οι 29 έχουν θεσμοθετήσει την ύπαρξη στρατοδικείων και στρατιωτικών δικαστηρίων, ενώ οι 6 δεν έχουν καθόλου στρατιωτικά δικαστήρια (Τσεχία, Δανία, Εσθονία, Κουβέιτ, Σενεγάλη και Σουηδία). Η Αυστρία και η Γερμανία με διατάξεις των Συνταγμάτων τους επιτρέπουν την ίδρυση στρατιωτικών δικαστηρίων σε περίοδο πολέμου. Ορισμένες χώρες επιτρέπουν την συμμετοχή αξιωματικών στη σύνθεση των πολιτικών ποινικών τους δικαστηρίων όταν αυτά δικάζουν στρατιωτικούς (Φινλανδία, Ουγγαρία, Ολλανδία και Νορβηγία, η τελευταία μόνο σε περίοδο πολέμου). Αυτά θεωρούνται "**ημιστρατιωτικά**" δικαστήρια. Τα στρατιωτικά δικαστήρια σε ορισμένες χώρες είναι μόνιμα, ενώ σε άλλες συγκροτούνται ad hoc στρατοδικεία για την εκδίκαση συγκεκριμένης υπόθεσης.

2. Αρμοδιότητα

Σε 13 χώρες (Βέλγιο, Ελλάδα, Ινδία, Ιρλανδία, Ισραήλ, Ρουμανία, Ρουάντα, Σουδάν, Ελβετία, Τουρκία, Μ. Βρετανία, Ζιμπάμπουε και ΗΠΑ) τα στρατιωτικά δικαστήρια δικάζουν στρατιωτικούς

τόσο για στρατιωτικά εγκλήματα όσο και για εγκλήματα του κοινού ποινικού δικαίου. Σε 6 χώρες (Ουγκάντα, Ισπανία, Νορβηγία, Λιβύη, Αυστραλία, Καναδάς) τα στρατιωτικά δικαστήρια δικάζουν μόνο στρατιωτικά εγκλήματα. Σε ορισμένες από τις τελευταίες 6 χώρες τα στρατιωτικά δικαστήρια σε περίοδο πολέμου εκδικάζουν και εγκλήματα του κοινού ποινικού δικαίου. Τα πρόσωπα τα οποία υπάγονται στην αρμοδιότητα των στρατιωτικών δικαστηρίων είναι στρατιωτικοί, αιχμάλωτοι πολέμου αλλά σε ορισμένες χώρες και πολίτες, οι οποίοι υπηρετούν ή συνοδεύουν τις ένοπλες δυνάμεις (Αυστραλία, Βέλγιο, Ιρλανδία, Ισραήλ, Λιβύη, Νορβηγία, Ρουμανία, Τουρκία, Μ. Βρετανία, Σουδάν, Σλοβακία και ΗΠΑ) καθώς επίσης και απόστρατοι στρατιωτικοί (ΗΠΑ).

3. Σύνθεση στρατιωτικών δικαστηρίων

Τα στρατιωτικά δικαστήρια συντίθενται συνήθως από τρία ή πέντε μέλη. Τα μέλη αυτά είναι είτε αμιγώς αξιωματικοί (Ιρλανδία, Αυστραλία, Ελβετία, Ινδία) είτε αμιγώς στρατιωτικοί δικαστές (Ρουμανία, Λιβύη, Ρουάντα), είτε στρατιωτικοί δικαστές κατά πλειοψηφία (Τουρκία, Ισπανία, Ελλάδα, με εξαίρεση το Αναθεωρητικό της τελευταίας που συντίθεται μόνο από στρατιωτικούς δικαστές), είτε τέλος από αξιωματικούς κατά πλειοψηφία (Βέλγιο, Καναδάς, Ισραήλ, Νορβηγία και ΗΠΑ).

4. Προσωπική και λειτουργική ανεξαρτησία

Όλες οι χώρες ισχυρίζονται ότι τα στρατιωτικά τους δικαστήρια είναι ανεξάρτητα. Η ανεξαρτησία των στρατιωτικών δικαστών προσδιορίζεται από τις οικονομικές τους απολαβές, την μονιμότητα της θέσης τους και την ανεξαρτησία τους από την διοίκηση (Καναδάς) ή από το γεγονός ότι αυτοί ευρίσκονται έξω από το σύστημα ιεραρχίας των ενόπλων δυνάμεων έχοντας το ίδιο status με τους δικαστές των πολιτικών δικαστηρίων. Οι στρατιωτικοί δικαστές λαμβάνουν τις ίδιες αποδοχές που λαμβάνουν και οι δικαστές της πολιτικής δικαιοσύνης. Μοναδική εξαίρεση αποτελούν οι Έλληνες στρατιωτικοί δικαστές, οι οποίοι αμείβονται σύμφωνα με το μισθολόγιο των αξιωματικών και όχι εκείνο των πολιτικών δικαστών. Ειδικά για το μισθολόγιο των Ελλήνων στρατιωτικών δικαστών η **Ολομέλεια του ΣΤΕ** με την υπ' αριθμ. 2857/2003 απόφαση της αποφάνθηκε κατά πλειοψηφία (ψηφοί 15 έναντι 11) ότι: **"καθόσον αφορά το μισθολογικό καθεστώς ο νομοθέτης έχει την ευχέρεια είτε να εξομοιώσει τους στρατιωτικούς δικαστές προς τους δικαστικούς λειτουργούς των τακτικών διοικητικών, πολιτικών και ποινικών δικαστηρίων είτε να καθορίσει μισθολογική αντιστοιχία, προς τα λοιπά στελέχη των ενόπλων δυνάμεων"**.

5. Διαδικασία ενώπιον στρατιωτικών δικαστηρίων

Οι συνεδριάσεις είναι δημόσιες με εξαίρεση τις συνεδριάσεις κλεισμένων των θυρών, όπου αναφέρεται ρητά στο νόμο. Δεν είναι σαφές εάν στην εξαίρεση αυτή υπάγονται οι συνεδριάσεις στρατιωτικών δικαστηρίων με κάμερα (in camera) . Στην τελευταία περίπτωση, όπου τέτοια συνεδρίαση επιτρέπεται, γίνεται επίκληση λόγων δημόσιας ασφάλειας, εθνικής άμυνας, δημόσιου

ήθους, διατήρησης της τάξης ή τέλος της καλύτερης απονομής της στρατιωτικής δικαιοσύνης. Ο κατηγορούμενος έχει το δικαίωμα συνηγόρου αμειβόμενου από το κράτος σε ορισμένες χώρες. Σε άλλες χώρες το θύμα (παθών) είναι παράγοντας της δίκης ως πολιτικώς ενάγων (Βέλγιο, Ελλάδα, Λιβύη, Ισπανία, Ελβετία, Σουδάν, Ρουάντα, Ρουμανία, Τουρκία), ενώ σε άλλες δεν επιτρέπεται η παράσταση του στη δίκη ως πολιτικώς ενάγοντος (Αυστραλία, Ιρλανδία, Ινδία, Μ. Βρετανία, Νορβηγία, Καναδάς). Ο κατηγορούμενος μπορεί να δικάσει ερήμην (Βέλγιο), αλλά μόνο για πλημμελήματα (Ισραήλ, Ρουάντα, Τουρκία, Λιβύη, Νορβηγία, Ελλάδα), ενώ σε άλλες χώρες δεν επιτρέπεται η ερήμην του κατηγορουμένου διεξαγωγή της δίκης (Ισπανία, Αυστραλία, Ιρλανδία, Ινδία, Μ. Βρετανία, Καναδάς). Οι αποφάσεις των στρατιωτικών δικαστηρίων δεν απαιτούν επικύρωση από ανώτατο αξιωματικό σε κάποιες χώρες (Καναδάς, Μ. Βρετανία, Ισπανία, Ελβετία, Νορβηγία, Ελλάδα) ενώ σε άλλες τέτοια επικύρωση είναι απαραίτητη (Σουδάν, ΗΠΑ, Ρουάντα, Ιρλανδία, Ινδία).

Η εκτέλεση των αποφάσεων που αφορούν καταδίκες σε ποινή φυλάκισης για πλημμελήματα γίνεται σε στρατιωτικές φυλακές (Καναδάς, Ισπανία, Σουηδία, Ρουάντα, Τουρκία, Λιβύη, Ρουμανία, Ελλάδα, Νορβηγία), ενώ των αποφάσεων που αφορούν καταδίκες σε ποινή κάθειρξης για κακουργήματα γίνεται στις κοινές φυλακές.

6. Ένδικα μέσα

Σε όλες τις χώρες επιτρέπεται η άσκηση του ένδικου μέσου της έφεσης. Η άσκηση της έφεσης γίνεται από τον κατηγορούμενο, τον Εισαγγελέα, τον παθόντα, τον Διοικητή ή τον Υπουργό, όπως απεικονίζεται στον πίνακα που ακολουθεί.

	Κατηγορούμενος	Εισαγγελέας	Πολιτική αγωγή	Διοικητής	Υπουργός
Βέλγιο	X	X	X		
Ελβετία	X	X	X		
Ελλάδα	X	X			
Ιρλανδία					
Ισραήλ	X				
Καναδάς	X	X			X
Νορβηγία	X	X			
Ρουμανία	X	X			
Τουρκία	X	X	X	X	

7. Υπάρχει δυνατότητα επανεξέτασης αμετακλήτου αποφάσεως στρατιωτικού δικαστηρίου;

Σε 8 χώρες υπάρχει τέτοια δυνατότητα (Νορβηγία, Μ. Βρετανία, Ισπανία, Σουδάν, Ελβετία, Ρουάντα, Ρουμανία, Ισραήλ), ενώ σε 3 δεν επιτρέπεται επανεξέταση (Ελλάδα, Καναδάς, Λιβύη).

8. Συμμετοχή στρατιωτικού και πολίτη

Σε περίπτωση συμμετοχής στρατιωτικού και πολίτη σε διάπραξη αξιοποιήσιμης πράξεως στη Ρουμανία και στη Ρουάντα αρμόδια είναι τα στρατιωτικά δικαστήρια. Στη Νορβηγία και στον Καναδά η αρμοδιότητα καθορίζεται κατόπιν συμφωνίας στρατιωτικών και πολιτικών δικαστηρίων. Στο Ισραήλ υπάρχει διαχωρισμός. Στην Ελλάδα, την Ιρλανδία και το Βέλγιο για εγκλήματα που προβλέπονται από τον κοινό ποινικό κώδικα αρμόδια είναι τα κοινά ποινικά δικαστήρια. Εάν το έγκλημα στρέφεται κατά της ασφάλειας της χώρας, τότε αρμόδια είναι τα στρατιωτικά δικαστήρια, όπως ισχύει στη Λιβύη.

IV. Ποινική δίωξη

Γενικά η ποινική δίωξη στα στρατοδικεία και στα στρατιωτικά δικαστήρια ασκείται από τις στρατιωτικές εισαγγελίες που έχουν αυτοτέλεια και ανεξαρτησία (Αυστραλία, Βέλγιο, Καναδάς, Νορβηγία, Ρουάντα, Τουρκία). Σε ορισμένες χώρες οι εισαγγελίες έχουν επιπρόσθετες αρμοδιότητες πέραν της άσκησης ποινικής δίωξης όπως π.χ. την υπεράσπιση στρατιωτικού σε πολιτικό δικαστήριο (Σουδάν) και τη διενέργεια προληπτικού διοικητικού ελέγχου στις στρατιωτικές μονάδες (Ουγγαρία). Οι Στρατιωτικοί Εισαγγελείς είναι αξιωματικοί με πτυχίο νομικής (Καναδάς, Μ. Βρετανία, Λιβύη, Ελβετία, Σουδάν, Ρουάντα, Ισραήλ) ή στρατιωτικοί δικαστές που εναλλάσσονται στα καθήκοντα τους με αυτά του Εισαγγελέα για συγκεκριμένη χρονική περίοδο (Ελλάδα) ή είναι νομικοί σύμβουλοι των ενόπλων δυνάμεων (Ισπανία, Αυστραλία). Σε μερικές χώρες (Βέλγιο, Νορβηγία, Ουγγαρία) οι Στρατιωτικοί Εισαγγελείς υπάγονται στο Υπουργείο Δικαιοσύνης αλλά φέρουν την στολή του Αξιωματικού.

V. Συγκριτικές παρατηρήσεις και αξιολόγηση

Με βάση τα όσα εκτέθηκαν παραπάνω για τις διεθνείς τάσεις στο χώρο της Στρατιωτικής Δικαιοσύνης από την συγκριτική τους αξιολόγηση εξάγονται τα παρακάτω συμπεράσματα:

1. Διαπιστώνεται ένα ευρύ και ανομοιόμορφο πλαίσιο συστημάτων με τα οποία απονέμεται διεθνώς η Στρατιωτική Δικαιοσύνη, με εξαίρεση βέβαια 6 χώρες στις οποίες η Ποινική Δικαιοσύνη στις Ένοπλες Δυνάμεις απονέμεται από τα κοινά δικαστήρια.
2. Η μεγάλη πλειοψηφία των χωρών έχει θεσμοθετήσει ειδικά δικαστήρια, τα οποία εκδικάζουν στρατιωτικές ποινικές υποθέσεις. Χώρες με σύστημα δικαίου (common law) όπως η Μ. Βρετανία, διατηρούν το σύστημα των στρατοδικείων. Άλλες χώρες έχουν επιλέξει το σύστημα των στρατιωτικών δικαστηρίων ή το σύστημα των πολιτικών δικαστηρίων με κάποιο τμήμα αυτών εξειδικευμένο στην εκδίκαση στρατιωτικών υποθέσεων.
3. Στη συντριπτική πλειοψηφία των χωρών οι Στρατιωτικές Εισαγγελίες ασκούν την ποινική δίωξη κατά των στρατιωτικών, ακόμη και σε ορισμένες χώρες που δεν λειτουργούν στρατιωτικά δικαστήρια.
4. Τα στρατοδικεία συγκροτούνται ad hoc για εκδίκαση συγκεκριμένης ποινικής υπόθεσης, ενώ τα στρατιωτικά δικαστήρια είναι μόνιμα.
5. Στην αρμοδιότητα των στρατιωτικών δικαστηρίων υπάγονται μόνο στρατιωτικοί στις περισσότερες χώρες, σε ορισμένες όμως και πολίτες που υπηρετούν ή συνοδεύουν τις ένοπλες δυνάμεις.
6. Η σύνθεση των στρατοδικείων και των στρατιωτικών δικαστηρίων δεν είναι ομοιόμορφη.
7. Στον τομέα της προσωπικής και λειτουργικής ανεξαρτησίας, παρά το γεγονός ότι όλες οι χώρες ισχυρίζονται ότι τα στρατιωτικά τους δικαστήρια είναι ανεξάρτητα, οι συνθέσεις των στρατοδικείων αμιγώς από αξιωματικούς ή των στρατιωτικών δικαστηρίων κατά πλειοψηφία από αξιωματικούς, ενδεχομένως να δημιουργούν επιφυλάξεις για την ανεξαρτησία και αμεροληψία τους. Και τούτο διότι οι αξιωματικοί είναι ενταγμένοι στο σύστημα ιεραρχίας και πειθαρχίας που διέπει τη δομή των ενόπλων δυνάμεων.
8. Η διαδικασία ενώπιον των στρατιωτικών δικαστηρίων γενικά εμφανίζει στοιχεία ομοιομορφίας στις περισσότερες χώρες, με ελάχιστες εξαιρέσεις που αφορούν κυρίως την πολιτική αγωγή, ενώ η άσκηση ενδίκων μέσων κατά αποφάσεων των στρατιωτικών δικαστηρίων γενικά επιτρέπεται.

VI. Διεθνές Συνέδριο Ρόδου

Τον Οκτώβριο του 2001 πραγματοποιήθηκε στη Ρόδο διεθνές συνέδριο για την Στρατιωτική Δικαιοσύνη, το οποίο διοργανώθηκε από την Διεθνή "Ένωση για το Στρατιωτικό Δίκαιο και το Δίκαιο του Πολέμου" σε συνεργασία με το Ελληνικό Υπουργείο Άμυνας. Συμμετείχαν 49 χώρες. Τα τελικά συμπεράσματα αυτού του συνεδρίου, τα οποία επικυρώθηκαν ομόφωνα ήταν τα εξής:

1. Η Στρατιωτική Δικαιοσύνη αποσκοπεί στην προαγωγή της δικαιοσύνης, της στρατιωτικής τάξης και πειθαρχίας στις ένοπλες δυνάμεις.

2. Ο κατηγορούμενος σε στρατιωτικά δικαστήρια πρέπει να απολαμβάνει του δικαιώματος της "δίκαιης δίκης" σύμφωνα με τις διεθνείς συμβάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

3. Η επαρκέστερη αντίληψη των συνθηκών στις ένοπλες δυνάμεις είναι ουσιαστικός παράγοντας για την καλύτερη απονομή της στρατιωτικής δικαιοσύνης.

4. Οποιοδήποτε σύστημα απονομής της δικαιοσύνης στις ένοπλες δυνάμεις θα πρέπει να απολαμβάνει της εμπιστοσύνης τόσο των πολιτών όσο και των στρατιωτικών σε μία δεδομένη κοινωνία.

Καταλήγοντας την παρουσίαση μας αυτή και επιχειρώντας την συσχέτιση της με το θέμα της ημερίδας, μπορούμε να ισχυρισθούμε με βάση όσα αναπτύχθηκαν παραπάνω ότι η συντριπτική πλειοψηφία των χωρών και ιδιαίτερα εκείνων που διατηρούν αξιόπιστες ένοπλες δυνάμεις θεωρεί την ύπαρξη της Στρατιωτικής Δικαιοσύνης ως αναγκαιότητα.